

קבצי הערות התמימים ואנ"ש בלקו"ש חלק ט"ז שיחה ב' לפרשת בשלח

קובץ הערות התמימים ואנ"ש סיאטעל גליון ו (תשל"ט)

א. בלקו"ש בשלח ש.ז. סעי' ו' מבאר שהאמירה הראשונה ויאמר משה ואהרן וגו' ערב וידעתם וגו' היא האמירה בנוגע לתלונות בנ"י. ובסעי' ז' מבאר ב' העניינים שבתלונות: א) ענין השלילי - באופן של תלונוה. ב) ענין החיובי - האמונה שהקב"ה זן ומפרנס.

והנה בתחילת סעי' ז' מפורש שהענין שליילי לא הי' הדיבורים של התלונוה, אלא "זייער בעטן .. אין אן אופן פון תלונוה" (וכמצויין בהע' 24 לב' פירושי רש"י שמפ' מהו ענין שאלה באופן של תלונוה). אבל תיכף באותו סעי' משמע שהענין שליילי הי' הדיבורים של התלונוה "אויף זייער תלונוה וטענה מי יתן מותנו גו' בארץ מצרים גו' כי הוצאתם אותנו אל המדבר .. איז געווען דער ענטפער .. דער אויבערשטער וועט (שולל זיין די תלונוה הנ"ל און וועט) באווייזן כי ה' הוציא אתכם מארמ"צ".

וא"כ לכאו' יש סתירה, שבתחילת הסעי' מדגיש שבקשו באופן של תלונוה (ולא נוגע מה שבקשו באופן של תלונוה), ותיכף לאח"ז מדגיש הדיבורים של התלונוה (ולא נוגע שדיבורי אלו נאמרו באופן של תלונוה). ויל"ע.

* * *

ב. בליקוט הנ"ל סעי' יו"ד מסביר טעם שינוי הסדר ברש"י באמירה הב', שרש"י אומר בראשונה לחם ואח"כ בשר בניגוד לסדר ברש"י הקודמת ובמיוחד בניגוד לסדר שבכתוב. ומתוך שטעם שינוי הסדר הוא בהתאם לסדר שבסוף הפסוק; בראשונה "בשמוע ה' את תלונותיכם" - לחם, ואח"כ "אשר אתם מלינים עליו" - בשר. וצ"ל שלפנ"ז בהשיחה מבואר שרק באמירה ראשונה נוגע תיקון הנהגת בנ"י, וממילא כל העניינים שמדובר באמירה ראשונה נוגעים או להסבר החיוב והשליילה בהנהגתם כשבקשו לחם ובשר, או האופן איך שהקב"ה יתקן ההנהגה. אבל באמירה השני' מדבר אך ורק בנוגע להסביר בנ"י איך הקב"ה יפרנסם, ומלמד להם מה מוכרח ומה לא.

וא"כ קשה לכאו', דמהמבואר בסעי' יו"ד תוכן סוף הפסוק דאמירה שני' "בשמוע" זה נוגע לא לתוכן אמירה שני' - זן ומפרנס, אלא לאמירה ראשונה - תיקון ההנהגה.

הרב יחזקאל קארנפעלד
מנהל בית-חב"ד

קובץ הערות התמימים ואנ"ש 770 גליון קלט (תשד"מ)

כד. בגליון הקודם ב' (קלח) הוקשה על הא דביאר
כ"ק אד"ש בתירוץ על רש"י דהיות שבנ"י אכלו את
השליז מובן שהם לא אכלו בהמות שלהם. ולכאורה
משמע עפפשמ שהשליז ירד להם רק לפי שעה שהרי
רואים בפר' בהעלותך שבנ"י התלוננו ואמרו מי
יאכילנו בשר.

ושמעתי מחכם אחד לתרץ שאפ"ל עפפשמ שהשליז
ירד לא רק לפי שעה אלא בקביעות ורק לא ירד להם
לשובע. כמ"ש (פרק טז פסוק ח) בשר לאכול ולחם
לשובע. ופירש"י ד"ה בשר לאכול, "ולא לשובע
למדה תורה ד"א שאען אוכלין בשר לשובע". ואח"כ
בנ"י התאוו עוד יותר ורצו גם בשר לשובע ועז"א
רש"י בפר' בהעלותך "וכי לא הי' להם צאן ובקר".
ר"ל שהי' להם גם בשר לשובע.

אבל באמת לפירש"י א"א לומר כך, ונהקדים:

דבלקו"ש חלק ט"ז פר' בשלח (ב) (סעיף א')
איתא וז"ל: "פרעגט רש"י (נאכן מפרש זיין בשר
לאכול ולא לשובע למדה תורה ד"א שאין אוכלין
בשר לשובע) ומה ראה להוריד לחם בבקר ובשר לערב".
ובהערה 7 איתא וז"ל: הטעם שרש"י מקשר ומה ראה כו'
לאחרי ובהמשך ללמדה תורה דרך ארץ כו'. ואין
להקשות מנ"ל לרש"י בזה שניתן בשר רק לאכול
(ולא לשובע) הוא משום ד"א דילמא זהו מפני ששאלו
בשר שלא כהוגן ולכן ניתן להם רק מעט בשר, כי
מכיון שותעל השליו ותכס את כל המחנה (לקמן פסוק
י"ג) מובן שהנתינה היתה בריבוי מופלג (וראה
אברבנאל) ועכצ"ל דזה שנאמר בשר לאכול ולחם לשובע,
הוא רק לימוד לימדה תורה דרך ארץ שאין אוכלין
בשר לשובע". ע"כ (ואח"כ מביא שיש כאלו שלמדו
למה ניתן בשר לאכול ולא לשובע זהו מפני ששואלין
בשר שלא כהוגן ולכן ניתן להם רק מעט בשר).

היינו דמוכח מהשיחה שלפרש"י ניתן להם
ריבוי מופלג של שליו ומ"ש בשר לאכול זהו רק
שלמדה תורה ד"א וא"כ הדרא קושיא לדוכתה. ועוד
דצו"יין בהערה לאברבנאל, ובאברבנאל בפר' בשלח
איתא דמכיון שניתן להם שליו פעם אחד למה מוצאים
שאח"כ בפר' בהעלותך התאוו תאוו ואמרו מי יאכילנו
בשר. ומה שמתרץ הרמב"ן ויתכן שגדוליין היו לוקטיין
אותו או שהי' מזדמן לחסידים שבהם וצעיריהם היו
חשובים לו ורעבים ממנו, כי לא יספר בשליו המרבה
והממעיט כאשר אמר במן, ולכן אמר שם והאספסוף
אשר בקרבו התאוו תאוו ואמר וישובו ויבכו גם
בנ"י שהיו גם מהם בוכים לו ולא כלום, ואז נתן
ממנו לרוב מאד, וע"ד הפשט היו כל מעשה השליו
לעמים. ע"כ הרמב"ן. זהו דוחק גדול שבפעם הא'
לא ירד להם שליו בשופי, שהרי כתוב מפורש,
"ותעל השליו ותכס את המחנה", מזה מובן שהשליו
ירד בריבוי מופלג עד שכיסה את כל המחנה, ומבאר
מכיון ששליו הם שאלו שלא כהוגן ומכרס מלאה ש
שאלוה שהרבה בהמות היו להם ועוד שהי' אפשר להם
בלא כשר, לפיכך ברגע שהי' והנה כבוד ה' נראה
בענן, ואח"כ הם ראו את הניסים שירד להם מן וכו'
הם התחרטו על הבקשה שלהם, ווייתרו על השליו,
ולכן אח"כ בפר' בהעלותך מוצאים כשהם התאוו שוב
תאוהוואמרו מי יאכילנו בשר.

ולהעיר שהחת"ס עה"ת בפר' בשלח שואל ג"כ
כיון שרואים שניתן להם שליו מדוע בפר' בהעלותך
מוצאים שבנ"י התלוננו ואמרו מי יאכילנו בשר.

זהו דוחק גדול.

ומחרץ מכיון שלמחרת בבקר ירד להם מן
ובמן הי' את כל הטעמים וממילא הי' גם טעם בשר,
ולא הצטרכו שוב לבשר. ולכך השליו לא הי' יורד
להם כל הזמן ומה שהתאוננו מי יאכילנו בשר זהו
בגלל שהם לא ראו מה שהם אכלו, וכמו שסגי נהור
אף פעם הוא לא שבע מפני שהוא לא רואה מה שהוא
אוכל.

דוד משה ערנטריי

כמה זמן הי' השליו לדעת רש"י

הרב אהרן אסטער

'כולל מנחם' שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר

בכמה מקומות בלקו"ש¹ מבאר רבינו זי"ע דשיטת רש"י בפירושו עה"ת, דהשליו בא כל הארבעים שנה שהיו ישראל במדבר². היינו דלאחרי שהתלוננו בנ"י בפ' בשלח (טז, ג) "מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע וגו'", בא להם השליו בכל ערב וירד להם המן כל בוקר במשך ארבעים שנה³.

ומוכיח כן, מדסתם ולא פירש דבא רק לזמן קצר. דמכיון דהשליו התחיל ביחד עם המן, אם בא רק לזמן קצר, הוי להפסוק לפרש כן. ומדסתם ולא פירש כמה זמן בא, ע"כ ילמוד סתום מן המפורש, דבא כל הארבעים שנה כמו שמפורש במן⁴.

אבל לפי זה צע"ג למה בפרשת בהעלותך (יא, ד ואילך) כשבא השליו בפעם הב' לא פירש"י שום דבר, הרי בא להם שליו בכל ערב יותר משנה שלימה. וא"כ מה הי' חסר להם שבכו ואמרו "מי יאכלנו בשר"? ומה

(1) עי' בלקו"ש חט"ז עמ' 171, חי"ט עמ' 344, חכ"ג עמ' 112.
(2) כן מבואר שיטת רש"י בפירושו על הש"ס (ערכין טו, ב), וכ"ה דעת הרמב"ן (בשלח טז, יב), ועי' בתו"ש בשלח (טז, יג) שליקט כל הדעות בענין השליו.
(3) ולכאור' לפ"ז חידוש גדול בשליו שבא גם בשבת (משא"כ המן), ועי' בלקו"ש חט"ז עמ' 170, ולכאור' מה שמקשה שם בהערה 53 מובן רק ע"פ המתבאר לקמן דהשליו נמשך כל המ' שנה, גם לאחרי מ"ת.
(4) ולכאור' הי' אפשר להוכיח להיפך, מהא דבסוף הפרשה (טז, לה) מפורש רק אצל המן דאכלוהו ארבעים שנה, אך יש לומר דהמן הוצרך לפרש, כמו שמבואר ברש"י שם ד"ה ארבעים שנה וד"ה אל ארץ נושבת, ועצ"ע.

נתוסף בשליו הב' ? ואכן בפירושו על הש"ס (ערכין טו, ב) פי' דהתאוו יותר⁵, אבל בפירושו עה"ת לא פי' שום דבר.

ואף דפי' בד"ה מי יאכלנו בשר (בהעלותך יא, ד) דהיי' להם בשר ורק עלילה הם מבקשים, אך לא הזכיר שום דבר מהשליו, רק פירש "מי יאכלנו בשר - וכי לא היה להם בשר, והלא כבר נאמר "וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר וגו'". ואם תאמר אכלום, והלא בכניסתם לארץ נאמר "ומקנה רב היה לבני ראובן וגו'", אלא שמבקשים עלילה". ולמה לא הזכיר דהיי' להם שליו בכל יום? ומזה משמע לכאור' דשליו הראשון בא רק לזמן קצר.

ואולי אפשר לבארו קצת על פי מה שמדייק בלקו'ש ח"ח (עמ' 85 שוה"ג הב') בלשון הבכ"י של בנ"י בפ' בהעלותך "מי יאכלנו בשר", והרי הבשר אכלו בעצמם והו"ל לומר מי יתן לנו בשר וכדו', וע"ד הלשון שאמר משה רבינו כשחזר על בכייתם לפני הקב"ה (שם, יג), "תנה לנו בשר ונאכלה", היינו שמשה רבינו רק יתן להם בשר והם יאכלו בעצמם. וא"כ למה בכו מי יאכלנו בשר? כאילו נאמר שמשה רבינו יאכילם בשר?

ומבאר דמכיון שהתאוו תאוה (לאכול) אמרו מי יאכלנו, שזה העיקר להם, והיינו דבלשון בכייתם הדגישו דכל רצונם הוא אכילת תאוה, וכ"ה פשטות הלשון "והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה", וזה הי' כל תוכן בכייתם. ומפורש ברש"י לעיל (בשלח טז, ח) "בשר לאכול - ולא לשובע", דבשליו הא' לא קיבלו כדי שביעה, ולכן בכו מי יאכלנו בשר לשם תאוה. ולפי"ז הי' אפ"ל דמה שפירש"י דהיי' להם בשר ומבקשים עלילה, היינו דמכיון דהיי' להם "צאן ובקר מקנה כבד מאד", "ומקנה רב", א"כ הי' להם בשר אפי' לשם תאוה, ועכצ"ל דעלילה הם מבקשים, ולכן לא הזכיר השליו, דהשליו שלא בא לשם תאוה לא העיקר להם כלל,

5) ועד"ז פי' ברמב"ן הנ"ל, דשליו הא' לא הי' לשובע, או שלא בא רק לחסידים שבהם, עיי"ש.

6) ובפרט דהבשר שהיי' להם מיצי"מ, הביא רש"י בפ' בשלח (שם, ח) בד"ה בשר לאכול, "אבל בשר שאלו שלא כהוגן, שהרבה בהמות היו להם", ועד"ז (שם, ז) בד"ה ובקר וראיתם, "כי שלא כהוגן שאלתם אותם, ומכרם מלאה", וא"כ הי' לו להוסיף כאן גם השליו.

7) ולכאור' זהו כוונתו בלקו'ש ח"ט הנ"ל (הערה 28), במה שציין לרש"י בהעלותך יא, ד. ורמב"ן שם.

וזה מוכח מלשון בכייתם בהפסוק, רק מפרש דאפי' הבשר תאוה שבכו
עליו, נאמת הי' להם, ורק עלילה הם מבקשים.

אבל סו"ס עדיין יש להקשות דהו"ל לרש"י לפרש כ"ז⁸, וצ"ע.

סדר ירידת המן והשליח

הת' ניסן אייזיק ווילמובסקי
תלמיד בישיבה

עה"פ (בשלח טז, ו-ז) "ויאמר משה ואהרן אל כל בני ישראל ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם ממצרים. ובקר וראיתם את כבוד ה' בשמעו את תלנותיכם על ה' ונחנו מה כי תלינו עלינו", מפרש רש"י: "כך אמר להם ערב וידעתם כי היכולת בידו ליתן תאותכם ובשר יתן, אך לא בפנים מאירות יתננה לכם, כי שלא כהוגן שאלתם אותו ומכרס מלאה, והלחם ששאלתם לצורך, בירידתו לבקר תראו את כבוד אור פניו שיורידהו לכם דרך חיבה בבקר, שיש שהות להכינו וטל מלמעלה וטל מלמטה כמונח בקופסא".

ראה 15/072018

ובלקו"ש (חט"ז ע' 169 ואילך) מבאר כ"ק אדמו"ר את דיוק לשון רש"י, בהתאם לשורש עניין לחם ובשר. ובהמשך דבריו כותב, וזלה"ק: "די חלוקים צווישן מן און שליו: . . . אע"פ אז אויך המשכת המן האט זיך אויפגעטאן ביום השבת (דערפאר וואס שבת האט א שייכות צו פנימיות התורה) – איז עס נאר וואס זיין המשכה למעלה איז געווען בשבת, אבער זיין ירידה למטה (אלס "לחם" כנ"ל) איז געווען דווקא בימות החול.

משא"כ שליו, וואס זיין השפעה והמשכה למטה האט אין זיך אנגעהויבן (לדעת רש"י) ביום השבת; און נאכמער – שבת בין הערביים, דער זמן פון רעווא דרעוויין, וואס אין שבת גופא, איז דער זמן פון שבת שייך באופן מיוחד צו פנימיות התורה".

ובהע' 53: ולכאו' הוא חידוש גדול. וראה מפרשי רש"י (טז, א) ועוד. וצ"ע וחיפוש . . .".

והנה, לכאו' יש להקשות, דמפורש בדברי רש"י להיפך, דכתב רש"י (האזינו לב, מח) "לפי שהיו ישראל אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחין אותו, אדם שהוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגיז לנו את השליח והעלה לנו את הבאר ונתן לנו את התורה אין אנו מניחין אותו".

וע"פ דברי כ"ק אדמו"ר במ"א (חי"ט ע' 341 הע' 13) וז"ל: "טעם שינוי הסדר שברש"י מבספרי . . כי בספרי מונה על דרך החשיבות, משא"כ ברש"י מונה ע"ד הפשט – ע"פ סדר הזמנים", א"כ יוצא שבדברי רש"י הסדר הוא מדוייק שקודם כל הוריד את המן ורק לאחמ"כ הגיז לנו את השליו!
105/07201811

וא"כ, מוכרחים לפרש בדברי רש"י שירידת המן היתה קודם ירידת השליו, וא"כ בין הערביים דכתיב גבי השליו הוא בין הערביים דיום ראשון. וצ"ע.
אתר החכמה

ואבקש מהמעיינים לעיין בהנ"ל.